

رای شماره ۸۸۴ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۲۳ هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری (موضوع شکایت و خواسته : ابطال بند ۴ بخشنامه ۴۵۱۸۶۹/۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۸ و بند ۴ بخشنامه ۱۲۹۸۸۲/۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۳۱ بانک مرکزی)

شماره پرونده : ه ع / ۰۱۰۲۲۸۱ شماره دادنامه : ۱۴۰۱۰۹۹۷۰۹۰۶۰۱۰۸۸۴ تاریخ : ۱۴۰۱/۱۱/۲۳

* شاکی : شرکت هومهرکیان مرسا با مدیرعاملی سید محمد سعید میرباقری

* طرف شکایت : بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

* موضوع شکایت و خواسته : ابطال بند ۴ بخشنامه ۴۵۱۸۶۹/۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۸ و بند ۴ بخشنامه ۱۲۹۸۸۲/۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۳۱ بانک مرکزی

* شاکی دادخواستی به طرفیت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به خواسته ابطال بند ۴ بخشنامه ۴۵۱۸۶۹/۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۸ و بند ۴ بخشنامه ۱۲۹۸۸۲/۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۳۱ بانک مرکزی به دیوان عدالت اداری تقدیم کرده که به هیأت عمومی ارجاع شده است متن مقررره مورد شکایت به قرار زیر می باشد :

بخشنامه ۴۵۱۸۶۹/۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۸

۴- ضمن تأکید بر پیگیری ایفای تعهدات ارزی و اقدام در چارچوب مفاد بخش هفتم مجموعه مقررات ارزی، به اطلاع می رساند در مواردی که اسناد حمل حواله های ارزی پس از مهلت مقرر فوق الذکر واصل گردد، پذیرش اسناد مربوطه منوط به اخذ تعهد از متقاضی مبنی بر پذیرش پرداخت ما به التفاوت و دریافت ما به التفاوت نرخ ارز مترتب از تاریخ تأمین ارز تا زمان ارائه اسناد (در صورت افزایش نرخ ارز) و واریز آن به حساب شماره ۸۰۰۲۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ نزد اداره معاملات ریالی این بانک بلامانع خواهد بود.

بخشنامه ۱۲۹۸۸۲/۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۳۱ بانک مرکزی

۴- در مواردی که اسناد حمل حواله های ارزی پس از مهلت مقرر واصل گردد، پذیرش اسناد مربوطه و رفع تعهد ارزی منوط به اخذ تضامین و وثایق کافی و تعهد از متقاضی مبنی بر پذیرش پرداخت ما به التفاوت ظرف مهلت شش ماه از تاریخ ترخیص و دریافت ما به التفاوت نرخ ارز مترتب از تاریخ تأمین ارز تا زمان صدور اعلامیه تأمین ارز و واریز آن به حساب مندرج در بند ۴ از نامه عمومی ۴۵۱۸۶۹/۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۸ بلامانع خواهد بود.

* دلایل شاکی برای ابطال مقررره مورد شکایت :

با بند ۳-۳ قسمت د بخش هفتم مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شماره ۰۱/۱۱۷۱۳۲ مورخ ۱۴۰۱/۵/۱۰ مغایر است، زیرا کالا در موعد مقرر یعنی قبل از ۱۱ ماه از زمان تأمین ارز به صورت ترخیص قطعی وارد کشور شده است.

علت اصلی تأخیر در اسناد حمل بسته شدن مرزهای کشور مبدأ حمل به دلیل بیماری پاندمی کرونا می باشد و ناشی از قصور و کوتاهی این شرکت نمی باشد. باز بودن مرزها و امکان تردد کامیون های حمل بار به منظور حمل و نقل کالای مذکور امری اجتناب ناپذیر است.

شرایط به وجود آمده به دلیل بیماری پاندمی کرونا بیانگر شرایط فورس ماژور می باشد چرا که قابل پیش بینی و پیشگیری نبوده است و باز بودن مرز بین کشورها برای حمل کلاً ضروری و اجتناب ناپذیر است و ماده ۲۲۹ قانون مدنی نیز به صراحت به این نکته اشاره نموده است. "ماده ۲۲۹ قانون مدنی: اگر متعهد به واسطه حادثه که دفع آن خارج از حیطه اقتدار اوست نتواند از عهده تعهد خود برآید محکوم به تأدیه خسارت نخواهد بود."

شیوه حمل کالای مذکور به دلیل فساد پذیری آن به صورت حمل یکسره می باشد و امکان صدور اسناد حمل پیش از بارگیری در مبدأ وجود ندارد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران عطف به تبصره یک ماده یک بخشنامه شماره ۹۹/۱۰۶۲۹۰ مورخ ۱۳۹۹/۴/۱۲ تمهیدات لازم در خصوص عدم شمول ما به التفاوت تأخیر در ارایه اسناد حمل و واردات کالا که ناشی از مشکلات بیماری پاندمی کرونا و تحریم های ظالمانه بوده است برای دریافت کنندگان ارز ۴۲۰۰۰ ریالی لحاظ نموده، حال آنکه برای دریافت کنندگان ارز نیمایی برای واردات کالای مشابه این تمهیدات لحاظ نگردیده است.

*در پاسخ به شکایت مذکور، اداره دعاوی حقوقی به موجب لایحه شماره ۲۷۸۱۵۳/۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۹ به طور خلاصه توضیح داده است که :

مطابق مفاد بند "ج" ماده ۱۱ قانون پولی و بانکی کشور، بانک مرکزی به عنوان تنظیم کننده نظام پولی و اعتباری کشور، موظف به تنظیم مقررات مربوط به معاملات ارزی و تعهد یا تضمین پرداخت های ارزی و نظارت بر معاملات ارزی می باشد. همچنین وفق تبصره (۲) ذیل ماده (۷) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، «دولت حدود و مقررات استفاده از ارز را تعیین می نماید.»

وفق بند ۱۵ بخشنامه شماره ۱۵۳۹۴۸۱۵/۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۹ تأخیر در ارائه اسناد حمل، با شرایطی از جمله ارائه تأییدیه گمرک ذیربط و ارائه قبض انبار، موجب پرداخت مابه التفاوت نخواهد بود.

وفق بند ۵ بخشنامه شماره ۱۴۰۰/۴/۱۴ مقرر شد:

«وجوه حواله های ارزی صادره (فارغ از زمان صدور حواله قبل از ۱۳۹۹/۸/۲۸) که به علت مشکلات ناشی از تحریم در بانکهای خارجی مسدود گردیده است، در صورت گذشت بیش از یک ماه از تاریخ تأمین ارز و عدم امکان برگشت ارز به بانک مرکزی منوط به تأیید مراتب توسط هیأت مدیره بانک عامل، مبنای تاریخ صدور حواله و محاسبه مهلت مقرر جهت ورود کالا و ارائه اسناد حمل، زمان رفع مسدودی وجوه ارزی با تأیید هیأت مدیره بانک عامل خواهد بود.»

پرونده کلاسه هـ - ۱۰۲۲۸۱/ع در جلسه مورخه ۱۴۰۱/۱۱/۹ هیأت تخصصی بانکی مورد تبادل نظر واقع شد که با لحاظ عقیده حاضرین به شرح ذیل اقدام به انشاء رای می نماید :

رای هیأت تخصصی مالیاتی، بانکی دیوان عدالت اداری

با عنایت به اختیار اعطایی به بانک مرکزی به موجب قانون پولی و بانکی کشور و قانون عملیات بانکی بدون ربا و با توجه به مفاد آرای متعدد صادره از هیأت عمومی دیوان عدالت اداری که ملهم از نظرات شورای محترم نگهبان می باشد و در مواردی که تعهد نامه نوسانات ارزی توسط ذی نفعان و وارد کنندگان کالا ، در هنگام ارایه خدمت ارزی و ثبت سفارش و تخصیص و تأمین ارز ، مورد پذیرش واقع می شود اصولاً مطالبه مابه التفاوت ارز وفق مقررات مدون ، فاقد ایراد می باشد و در بخشنامه شماره ۰۰۳۰۴۸۳۹ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۸ اداره سیاست ها و مقررات ارزی بانک مرکزی به شرح بند ۱ آن ، به صراحت قید نموده است که اگر در هنگام ارایه خدمت ، تعهد نامه از متقاضی اخذ نشده باشد ، مطالبه مابه التفاوت موضوعیت ندارد و بخشنامه های مورد شکایت شماره ۴۵۱۸۶۹/۹۷ (بند ۴) و ۱۲۹۸۸۲/۹۹ (بند ۴) نیز مبنی بر این دیدگاه تفسیر می شوند و اصولاً حسب مقررات حاکم و بخشنامه اخیر بانک مرکزی صرفاً تعهد نامه در حین ارایه خدمت اولیه به متقاضی ، معیار مطالبه مابه التفاوت است نه تعهد نامه ثانویه و متعاقب ، فلذا مقررات مورد شکایت با این توصیف مغایرتی با مقررات نداشته به استناد بند ب ماده ۸۴ از قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲ رای به رد شکایت صادر می نماید ، رای یاد شده ظرف بیست روز پس از صدور قابل اعتراض از سوی ریاست معزز دیوان عدالت اداری یا ده نفر از قضات گرانقدر دیوان می باشد.

محمد علی برومندزاده

رئیس هیأت تخصصی مالیاتی بانکی

دیوان عدالت اداری